

- א) לעיל דף כב: לקמן דף סא: ט' לעיל דף י' ע"ג.
- ב) [נסוכה מ: וש"ג].
- ג) [תענית ד': וש"ג].
- ד) בס"א: בר.

כב א ב מי פ"י מה"ל
מק ממון הל ט וה"ל
יג סגנ עשין מז:

מובין רש"י

היה גדי כפות לו.
לגדיש, ועבר סמוך לו.
לגדיש, ועבר סמוך עמו
חייב. אגדי ואלגדיש לפי
שאינו לן דין מיתה בשביל
העבד שהיה לו לנרות
(פירוש בב) חייב על
הגדי, דעליו חייב נמי
אחריו מאלו הקמיה ומשום
דקס ליה דנרבה מיתה
ליכא למפטריה, לאית
חייב מיתה על העבד
דהואיל ואילו כפות היה
לו לנרות, ופטור עליו
ממיתה ומשולמין (קט"ו)
א). עבד כפות לו
וגדי סמוך לו רבי
פטור. אפילו על הגדי
ועל הגדיש, דמיית כפות היה
בין העבד, דכתיב (שמות
כה) נקס ינקס, וקס ליה
דנרבה מיתה, ואפילו לא
התרו לו שאליה נהרג, ה
ק"ל דחייב ממות שנגין
פטורין, ונגדי לא שני לן
בין כפות לנאות כפות,
ואידי דנקט בעבד נקט
נגדי (קט"ו טא) ובי"ד
והיכא דלמדי
נגדי נמי דוקא נקט סמוך
פטור, דהיה לו לנרות,
והכי קאמר היה עבד
כפות לו או גדי סמוך
לו פטור, ואש"ג דשטיט
בשלה פרק שני (כ), שרין
כמומיה, ולחם פרק הלכות
עליו וספק חייב התם
הוא דהיה על גבי שור,
דלא היה לו לשור לשונן,
אלא היה היה לו לנרות
(קט"ו טא).

אשור שלא בכוונה. על פי עדים שלם דמיס כיון דשורו שלא
בכוונה אע"פ שאין יכול לנא בשום ענין לדי כופר וקנס^א
משלם דמיס אס כן באש נמי משלם דמיס אע"פ שאין יכול לנא
בשום ענין לדי כופר ולא דוקא אשו שלא בכוונה דכ"ש אשו
בכוונה דלי בכוונה פשיטא ליה לנא
משלם דמיס היכי דייק מההוא דעבד
כפות לו דפטור דלמא היא בכוונה^ב
ודוקא אליכא דמ"ד אשו משום ממון
פרין דהיא דמיית דשור^ג אלל למ"ד
אשו משום חזיו היינו אדם המזיק^ד.
וכי

מיהו בן חורין דמשלם כופר ע"פ עצמו והיכי
דמי דאי אתו מהדי ואסהידו ביה דקטל ולא
ידעי אי תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה
דמועד הוא דמשלם כופר על פי עצמו היכא
דליכא עדים משלם דמיס גבי עבד שאינו
משלם קנס ע"פ עצמו והיכי דמי דאי אתו
עדים ואסהידו ביה דקטל ולא ידעי אי תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה
מועד הוא לא משתלם קנס ע"פ עצמו היכא עדים לא משלם דמיס
מתיב רב שמואל בר רב יצחק כל שחייב בבן חורין חייב בעבד בין בכופר
בין במיתה כופר בעבד מו איכא אלא לאו דמיס איכא דאמרי הוא מותיב
לה והוא מפרק לה איכא דאמרי אמר ליה רבה הכי קתני כל שחייב בבן
חורין בכוונה על פי עדים כופר חייב בעבד קנס וכל שחייב בבן חורין שלא
בכוונה ע"פ עדים דמיס חייב בעבד שלא בכוונה על פי עדים דמיס א"ל
רבא אי הכי אשו שלא בכוונה ע"פ עדים נשלם דמיס ומנא ליה לרבא דלא
משלם אילמא מדרתנן^ה היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב
עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור האמר ריש לקיש כגון שהצית
בגופו של עבד דקס ליה בדרבה מיניה ולא מהא דתניא^ו חומר באש
מבבור שהאש מועדת לאכול בין דבר הראוי לה בין דבר שאין ראוי לה
מה שאין כן בבור ואילו שהאש משלמת שלא בכוונה דמיס מה שאין כן
בבור לא קתני דלמא^ז תנא ושירי אלא רבא גופיה אבעויי מבועיא ליה אשו
שלא בכוונה מו משלם דמיס או לא מו אמרינן גבי שור הוא דבכוונה
משלם כופר שלא בכוונה משלם דמיס אבל אשו דבכוונה לא משלם כופר
שלא בכוונה נמי לא משלם דמיס או דלמא כיון דגבי שורו שלא בכוונה
אע"ג דליכא כופר משלם דמיס גבי אשו נמי אע"ג דבכוונה לא משלם
כופר שלא בכוונה מיתה משלם דמיס ולא ידעינן תיקון: כי אתא רב דימי
א"ר יוחנן כופר מה ת"ל יאם כופר לרבות כופר שלא בכוונה ככופר בכוונה
א"ל אביי אלא מעתה עבד נמי מה ת"ל יאם עבד לרבות עבד שלא

בכוונה בעבד בכוונה וכי תימא הכי נמי והאמר ריש לקיש שור שהכחית את
העבד שלא בכוונה פטור משלשים שקלים א"ל יגברא אגברא קא רמית
כי אתא רבין א"ר יוחנן עבד מה תלמוד לומר אם עבד לרבות עבד שלא
בכוונה כעבד בכוונה ולריש לקיש נמי נימא מדעבד אם עבד לא דריש
כופר אם כופר נמי לא דריש אמרי לא עבד אם עבד לא דריש כופר אם
כופר דריש ומאי שנא עבד אם עבד לא כתיב במקום תשלומין כופר אם
כופר כתיב במקום תשלומין: וכן בבן או בבת: ת"ר יאו בן יגח או בת
יגח לחייב על הקטנים כגדולים והלא דין הוא הואיל וחייב אדם באדם וחייב
שור באדם מה כשחייב אדם באדם לא שנא בין קטנים לגדולים אף כשחייב
שור באדם לא תחלוק בו בין קטנים לגדולים ועוד קל וחומר הוא ומה
אדם באדם שלא עשה בו קטנים כגדולים חייב בו על הקטנים כגדולים
שור

מיהו בן חורין. דלשכתן זיה כופר ע"פ עלמנו: וסידי דמי כגון
דאשו סהדי נוי. דהכא ודאי משלם כופר דכופרלא כפרה ולא
קנסא דליפטור משום הודאת עלמנו והיכא דליכא עדים כלל הוא
דפטורנא מכופר משום גזירת חכמי דלחין השור בסקילה והכא
הרי השור בסקילה כפקילה כהודאת העדים
דאי נמי תם הוי זר סקילה הוא
הלכך היכא דליכא עדים כלל דלמי
זר כופר משלם דמיס. אלל בעבד דלא
משכחת זיה קנס ע"פ עלמנו דאי נמי
אתו סהדי ואמרי קטל עבד ולא
ידעינן אי תם הוי מועד ואמר מריה
מועד הוא דפטור מקנס אע"ג
דהשור בסקילה ואפילו תם כדלמרינן
לקמן כל שחייב מיתה זבן חורין
חייב בעבד מיהו מודה בקנס פטור
הלכך כי ליכא עדים כלל אפילו דמיס
לא משלם: אלל לאו דמיס. וקמני
כל שחייב זבן חורין חייב בעבד
וכיון דלמרת זבן חורין ע"פ עלמנו
משלם דמיס אמאי קמני לגבי עבד
אינו משלם ע"פ עלמנו: הכי קאמר
כל שחייב נוי. הכי פירושא דבדייתא
דקמני כל לאו זמודה מפי עלמנו^א קאי
אלל דהעדלת עדים כקנס כל זכי
לז"ד והעדלת עדים ליכא מנידי
דמחייבת זבן חורין דלא מייחייב בעבד
והכי קאמר כל שחייב זבן חורין
בכוונה ע"פ עדים כופר כלומר כל
שחייב זבן חורין כופר כגון בכוונה
וע"פ עדים חייב נמי בעבד בכוונה
ע"פ עדים קנס שלשים דהא השור
בסקילה וכל שחייב זבן חורין דמיס
היכי כגון שלא בכוונה ע"פ
עדים חייב נמי בעבד דמיס אלל ע"פ
עלמנו אע"ג דזבן חורין משלם דמיס
בעבד פטור כדלמרינן הואיל ומלני
חילוק זע"פ עלמנו זבן חורין דלא
חורין לקנס דעבד אלל בעדים שלם
בכוונה לא אשכתן חומרלא ככופר
מבנקס דהכא והכא פטור הלכך לגבי
דמיס מתיייהו כי הדדי נינהו: אי
הכי דשורו שלא בכוונה ע"פ עדים
דלמיתה זמורת כופר משלם דמיס כיון
שיש דמיס למיתה אדם במקום שאין
כופר וקנס אשו נמי דלמיתה זמורת
כופר לשלם דמיס שלא בכוונה דהא
ישנה זמורת זוקין ומיהו בכוונה
פשיטא לן דפטור דקס ליה דנרבה
מיניה: היה גדי כפות לו. לגדיש:
חייב. אגדי ואגדיש ופטור על העבד

דמיס חייב נמי בעבד בכוונה דעבד
כפות לו ודוקא אשו משום ממון
פרין דהיא דמיית דשור^ג אלל למ"ד
אשו משום חזיו היינו אדם המזיק^ד.
וכי

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה הכי קאמר
וכי מפי עלמו קאמר אלל
בהעדלת: ב) ד"ה אלל אש
וכי לא משלם דמיס חז"ל:
ב) דליכא לא קנס בעבד
ולא כופר בבן חורין
בשורו שלא בכוונה, ר"ס.
ג) וידידי דתנא
לעיל שלא בכוונה גבי
שורו תנא נמי גבי אשו.
ד) פירוש לא מקשה
הכי אלא לריש לקיש
דאמר אשו משום ממון
ומשום הכי מהורו ליה
מור"ל דאמר כגון שהצית
בגופו של עבד. מוס' י"ד.
ה) וא"כ פשיטא דפטור
בכוונה דקלבי"ב, ושלא
בכוונה נמי מדרגא דבי
חזקיה, ר"ס.

מוסף תוס'

א) דליכא לא קנס בעבד
ולא כופר בבן חורין
בשורו שלא בכוונה, ר"ס.
ב) וידידי דתנא
לעיל שלא בכוונה גבי
שורו תנא נמי גבי אשו.
ג) פירוש לא מקשה
הכי אלא לריש לקיש
דאמר אשו משום ממון
ומשום הכי מהורו ליה
מור"ל דאמר כגון שהצית
בגופו של עבד. מוס' י"ד.
ד) וא"כ פשיטא דפטור
בכוונה דקלבי"ב, ושלא
בכוונה נמי מדרגא דבי
חזקיה, ר"ס.

שור

דהיה לו לנרות: עבד כפות לו וגדי סמוך לו. ונשרפו עמו פטור. וקסבר רבא דהא פטור אעבד וגדי קאמר אעבד משום דלחין תשלומין לעבד
אלל במקום קנס כשור המועד ואגדי משום דהיה לו לנרות אלל משום דקס ליה דנרבה מיניה לא פטר ליה דקסבר אשו משום ממון ואין כאן
חיוב מיתה: האמר ר"ל זכ' כי"ד [לעיל כג]: כגון שהצית בגופו של עבד. דליכא עליה חיוב מיתה ואפילו אגדיש נמי פטר ליה משום דקס ליה דנרבה
מיניה: זין דבר שאין ראוי לה. ליחכה נירו וסכסכה אבניו: ואילו שהאש משלמת שלא בכוונה. דליכא דרבה מיניה דמיס: מה שאין כן
בשור. דפטור זיה מיתה אדם דכתיב שור (שמות כא) ולא אדם לא קתני: אלל רבא גופיה. הא דלאומיז לעיל אשו שלא בכוונה לאו דפשיטא ליה
ללא משלם ובמיתותא מיימי לה אלל בלשון בעיא אייתי לה והכי קאמר ליה רבא לרבה אי הכי דשור שלא בכוונה שאין כופר יש דמיס אשו
שלא בכוונה מאי: אלל אש דבכוונה לא משלם (כ) כופר. חדא דלחין כופר באש ועוד דקס ליה דנרבה מיניה: לנרות כופר שלא בכוונה.
אע"ג דלחין השור בסקילה ולפיה לא אשכחן דהוה ליה למכתב כופר: אס עבד לא כפיז גבי תשלומין. אלל גבי ניגחה אס עבד יגח [נסן] ולגופיה
אחא לתשלומין ולגופיה לא אשכחן דהוה ליה למכתב כופר: אס עבד לא כפיז גבי תשלומין. אלל גבי ניגחה אס עבד יגח [נסן] ולגופיה
אשכחן לחלק זין עבד לזן חורין: לחייב על הקטנים. סקילה: והלא דין הוא. ולא כריך קרא: הואיל וחייב. מיתה זמורת כופר יש דמיס אשו
האלס: וחייב מיתה שור באלס: לא חלקת זין נהרגים קטנים לגדולים. דכתיב ויקרא [דן] כי יכה אדם אדם אפילו קטנים במשמע: מה
אדם באלס שלא עשה כו"ס. רוחא קטן כגדול דכתיב ויקרא [דן] ואיש כי יכה איש ולא קטן: חייב צו. על הנהרגין קטנים כגדולים:

שור באדם שעשה נז. שור קטן הסורג כשור גדול הסורג... שור בן יומו קרוי שור דכתיב (ויקרא כג) שור או כשז כי יולד: אינו דין שחייב בו סקילה על מיתוק קטן כעל אדם גדול: שן חייב. בזמן ארבעה דברים שהשור פטור מהן וזמן לא חשיב... דהא שור נמי נוקא משלס: ס"ל בן זבס. קטנים משמע דלעיל מיניה כתיב והמית איש או אשה: ואין לי אלא צמועד. דקרא צמועד כתיב: לא חלקם בין הם למועד. לענין להחמיר. על הקל דנימא כי היכי דחמור חייב קל נמי חייב דקדרשת תם ממועד כמה מלינו דקמני חייב דאיס ואשה וחייב צנן וזבס צמועד דהא חיוז דצנן וזבס צמועד הוא דכתיב וקאמרת מה חיוז דאיס ואשה (צמועד) עשה צו תם צמועד אף בן זבס נעשה צו תם צמועד ואשכח דקא ילפת תם ממועד דאי לא אשכחתי חיוז דצנן וזבס צמועד לא היה ילפת ליה בתם מאיש ואשה דהא צמועד גופיה אי לאו דרבינוהו קרא לא מצינן לאמרייהו מדינא לעיל: אף סהמי. הכוזב צנן וזבס צבאיש ואשה צמועד כתב לך שהרי חמור הוא לענין כופר: נחמיר. אף מדינא בתם הקל צממיה: אם אמרת צבאיש ואשה. כלומר וק"ו דדרשת נמי צבאיש פריכא הוא דלס אמרת צבאיש ואשה כו'. ל"א וכי דנין קל (ו) וחומר צן וזבס שפוטין מן המנזות מאיש ואשה חוה שמעמי וראשון מלאכי וכשר הוא מן האחרון דהיי פשיטא ליה הך קולא והך חומרל דקמתמה וכי דנין כו' והא תנא אשכח חומרל צנן וזבס דיפסא כחן צמוקין מאיש ואשה: ס"ל או בן יגה או צס יגה. יגה יגה תרי זמני דריבא לה נגיחה למועד ולתם למיתה ולמוקין: פטור ממיסה. דהא לא נתכוין דלמרינן לקמן (ע"ג) כמיתא צעלים אס הרג כן מיתת השור שהרג: וחייב צבור. ומוה. כדרישא רבא לעיל [וגו]. השור יסקל וגו' כל זמן שהשור בסקילה צעלים משלמין כופר: והא סה הוא. אפילו למאן דריש אס כופר הי"מ למועד שלא צכוונה והאי תם הוא צחיכך זה: צמועד ליפול על בני אדם צבורות. לקמן צשור שגגה את הפרה (דף מה:): בשלמא הסס. גבי שור שפול על האדם צבור איכא לתרוזי כדמרתנין התם דהאי דלא קטלינן ליה בגניחות ראשונות כגון דחוז ירוקא ונפל שלא צכוונה על זה שראש עשז צמוך פי הצור וצא לאוכלה ונפל: אלא כהא. הואיל ומועד לכך מאי שלא מתכוין איכא: כהא נמי. דחוינן ליה דמתחך להנאתו ולא להפילו עליו: ואכתי

הנהרות הב"ה

(א) גבי צתס מנין והלל (ב) דמיסה תם שמתין להרוג את זה והרג את זה, (ג) לקמן מה: (ד) ג"ל צלס, (ה) ולעיל מגו: (ו) ג"ל צלס, (ז) ר"מ מ"ו, (ח) ר"מ מ"ו, (ט) ר"מ, (י) ג"ל דרבה.

גילוי הש"ס

רש"י ד"ה שור באדם וכו' דהא שור בן יומו קרוי שור. לקמן סה ע"ג: שם ר"ה יפה בחן דהרש ש"ה וקטן וכו'. לקמן פז ע"ג: תב"י ד"ה וזאת תם הוא המקשן כו' ברפ"י לעיל. דף מה ע"ה ד"ה תמחר:

מוסף תוס'

- א. ואי לאו יגה דאשמעין דאירי לענין ניוקא מניל לענין ניוקא דין שמירה. ר"מ. ב. ושפטיה דמתניין משמע דפטור לגמרי. הל"ס צעמיק. ג. דמילתא דלא שכיחא היא שניח עצמו ליפול בבור שביב ירוקא. ר"פ ר"ש יתם הוא בחיכוך, ונראה משום דתם שור דקמני היינו תם עד שפרש שהוא מוצר, אבל בתוס' פירוש. רפ"ה. ה. וגם ס"ד שאין מתכוין להנאתו אלא להפילו. ר"מ. ו. [והו"ל כשן דאורחיה הוא, ומשמע דאפי' בפעם ראשונה משלם את הכופר, דכל תולדות שן כשן המונעת מחילתה. רפ"ה. ז. ושלא להנאתו. ר"מ. ח. [ו]כדמפרש ואילן משום דאיכא צכוונה חייב בכופר. רפ"ה. ט. משמע דה"ל דליכא כופר בשן ורגל. ר"מ. י. דהיינו שן או רגל כדפירשית, אלמא קסבר דאיכא כופר בשן ורגל. ר"מ. יא. ליפול. ר"מ. יב. ואף בחדא זמנא משלם כופר כיון דמועד מתחילתה. ר"מ. יג. משום דאין פירכא לא גרס מילתיה דרב כליל, וכן. מ"מ ר"ה.

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא מד.

וכי דנין קל מחמור. פ"ה דהך פירכא דלין ראשון דדנין שני דק"ו דאיס ואשה שהורע כחן צמוקין לא דנין קל מחמור דאפילו אי לא היה כתיב מועד כלל היה ילפינן צבאיש קל וחומר אע"ג דצק"ו נמי קאמר לא חלקת האי ליטנא לאו דוקא ולכך לא צטרך לא אס אמרת לעשות פירכא דנין שני שהוא ק"ו: גניחה צמוקין. אצטרך לרבות ומוקין משום דדרשינן צבסיה דהאי קרא צמוקין צבמניס (לעיל דף ג). כמשפט שור צשור וכן צסוף פרקין לענין שמירה מועלה דמוקין דריש מלא ישמרנו אע"ג דלא ישמרנו גבי מיתה כתיב: וזהו תם הוא. לא צעי למימר דמתני' כר"י הגלילי כדמוקי שמואל תמני' בהפריה (לקמן דף מה:): גבי היה אציו או צנו צמוכו דמאי דוחקיה דשמואל לאוקמי מתמיתין כר"י הגלילי ומה פלוגתא היה שייך צוה דהו פליגי רב ושמואל תמני' כמאן? ועוד דריש' דמתני' דקמני מועד דמשלם כופר וחס פטור מן הכופר לא אמאי כר"י הגלילי והא דלא מוקי שמואל תמני' דלקמן צמועד ליפול על בני אדם צבורות כדמפרש מילתא דהכא צמועד להמתך על בני אדם צבמניס משום דההוא לא שכיחא כי האי: וזהו תם הוא. ד' המקשן צבור שמתחך צכותל להפילו ולא מתכוין להפילו על בני אדם דא"כ לא היה פטור ממיסה: ועל זה מקשה והא תם הוא שאפילו עשה כן כמה פעמים והרג בני אדם שלא צכוונה אף מועד להרוג אדם כדפ"י לעיל מדלא אשכחן מועד צבמניס להרוג את הצבמה והרג את האדם ומשני צמועד להמתך על בני אדם פירוש צמתחך להנאתו כדמפרש ואילן דהו מועד מתחילתו והו כאורחיה? וא"ת ומי דוחקו לשמואל לומר שחייב כופר יעמידנו צמתכוין להפיל הכותל ולא נתכוין להפיל על בני אדם? ופטור גם מכופר לפי שהוא תם וי"ל דלרב ושמואל משמע להו ליטנא דמתני' דקמני ונפל על האדם שלא היה מתכוין להפילו אלא ממיילא אירע שפול ע"י שהיה מתחך צו להנאתו ולכך קאמר שמואל היכא דמתחך צכותל להנאתו כדמשמע ליטנא דמתני' דפטור ממיסה וחייב כופר? ורב אמר פטור מזה ומהו צמועד ליטנא דפטור ולא קמני להפילו משום דלא מתכוין להפילו על האדם מיירי אבל מ"מ צמתכוין להפילו ושלל על האדם משמע ליה שמיירי:

הנהרות הב"ה

תורה אור השלם
1. או בן יגה או בת יגה
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא

רבינו הננאל

אמר שמואל פטור ממיסה וחייב בכופר וכו'. ונתיב כותיה דשמואל ותיובתא דרבה.

הנהרות הב"ה

הנהרות הב"ה
1. או בן יגה או בת יגה
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא

הנהרות הב"ה

הנהרות הב"ה
1. או בן יגה או בת יגה
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא

הנהרות הב"ה
1. או בן יגה או בת יגה
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא

הנהרות הב"ה
1. או בן יגה או בת יגה
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא

הנהרות הב"ה
1. או בן יגה או בת יגה
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא

הנהרות הב"ה
1. או בן יגה או בת יגה
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא

הנהרות הב"ה
1. או בן יגה או בת יגה
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא

הנהרות הב"ה
1. או בן יגה או בת יגה
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא

הנהרות הב"ה
1. או בן יגה או בת יגה
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא

הנהרות הב"ה
1. או בן יגה או בת יגה
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא

הנהרות הב"ה
1. או בן יגה או בת יגה
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא

הנהרות הב"ה
1. או בן יגה או בת יגה
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא

הנהרות הב"ה
1. או בן יגה או בת יגה
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא

הנהרות הב"ה
1. או בן יגה או בת יגה
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא